

ԱՐԵՎԻԿ ԱՖՐԻԿԱՆ

ԿԱՐՈՂՈՒՆԱԿԱՇԵՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԵՐԸ

DOI: 10.24234/journalforarmenianstudies.v3i66.144

ԱՄՓՈՓՈՒՄ

Կարողունակահեն կրթությունը (ինկլյուզիվ կրթություն) կարևոր դեր է խաղում հասարակության կայուն զարգացման մեջ՝ ապահովելով կրթության հասանելիություն բոլոր երեխաների համար՝ անկախ նրանց ֆիզիկական, մտավոր կամ սոցիալ-տնտեսական հնարավորություններից: Սակայն դրա արդյունավետ կիրառման ճանապարհին առկա են բազմաթիվ մարտահրավերներ, որոնք պահանջում են համակարգային մոտեցում և համալիր լուծումներ:

Բանալի բառեր և արտահայտություններ. կարողունակահեն կրթություն, ինկլյուզիվ կրթություն, ուսուցման հարմարեցում, հատուկ կրթական կարիքներ, մանկավարժական պատրաստվածություն, սոցիալական խտրականություն:

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Ժամանակակից կրթական համակարգերի հիմնական նպատակներից մեկը կրթության հասանելիության և հավասարության ապահովումն է: Կարողունակահեն կրթությունը ոչ միայն իրավունքների պաշտպանություն է, այլև կարևոր գործիք, որն ուղղված է հասարակության բոլոր անդամների սոցիալական ինտեգրմանը: Այն հնարավորություն է տալիս բոլոր երեխաներին, անկախ ֆիզիկական կամ մտավոր առանձնահատկություններից, սովորելու միասնական կրթական միջավայրում՝ ապահովելով անհատականացված ուսուցում:

Կարողունակահեն կրթության զարգացումը պայմանավորված է կրթական քաղաքականության բարեփոխումներով, մանկավարժական մոտեցումների փոփոխություններով և հասարակական գիտակցության բարձրացմամբ: Վերջին տարիներին միջազգային կազմակերպություններն ու պետությունները

ակտիվորեն ձեռնարկում են քայլեր, որոնք ուղղված են կրթական հաստատությունների ներառական դարձնելուն, սակայն պրակտիկայում դեռևս առկա են մի շարք մարտահրավերներ:

Այս հոդվածում քննարկվում են կարողունակահեն կրթության տեսական հիմքերը, միջազգային փորձը, ինչպես նաև այն հիմնահարցերը, որոնք խոչընդոտում են դրանց արդյունավետ կիրառմանը:

ՔՆՆԱՐԿՈՒՄ

Ուսուցչի գործը հասարակության շրջանում ամենից կարևորվող, ամենամեծ հնարամտություն պահանջող, օրեցօր ավելի գնահատվող մասնագիտություններից է: Այսօր հաջողության հասնելու համար ուսուցիչներին հարկավոր են երեխաներին կառավարելու և օգնելու նոր եղանակներ, ինչպես նաև երեխաների արդյունավետ ուսուցման համար անհրաժեշտ մոտեցումների խոր ընկալումներ (**Խաչատրյան Ս., 2003**):

Ուսուցումը սովորողի համար բարդ գործընթաց է: Ուսուցիչն այն կարող է միայն ուղղորդել, ստեղծել դրա համար նպաստավոր միջավայր, աջակցել և մտածելու հնարավորություն ընձեռել: Համագործակցային մեթոդներն ակնկալում են ուսուցչի դերի փոփոխություն, և այդ դերը լի է մարտահրավերներով: Համագործակցային ուսուցում կիրառող ուսուցիչը պետք է լինի համբերատար՝ խմբի անդամներին ուղղորդելու համար: Խմբերին անհրաժեշտ է բավական ժամանակ միմյանց հետ ազատ և հարմարավետ զգալու համար:

Ինչպես ավանդական, այնպես էլ համագործակցային ուսուցման դեպքում հաջողության առանցքը ուսուցչի նախապատրաստությունն է: Ուսուցիչը պետք է պլանավորի ոչ միայն բովանդակության մոտեցումը, այլ նաև աշակերտների գործողությունները և գնահատումը (**Խաչատրյան Ս., 2006**):

Կարողունակահեն կրթությունը հիմնված է այն սկզբունքի վրա, որ յուրաքանչյուր երեխա պետք է ստանա որակյալ կրթություն՝ հաշվի առնելով նրա անհատական կարիքները: Սա պահանջում է ոչ միայն ֆիզիկական միջավայրի

հարմարեցում, այլև ուսումնական ծրագրերի, մեթոդաբանության և մանկավարժական անձնակազմի պատրաստվածության բարելավում:

Կարողունակահեն կրթության գաղափարախոսությունը զարգացել է 20-րդ դարի երկրորդ կեսից՝ ընդգրկելով համաշխարհային կրթական բարեփոխումների օրակարգը: ՄԱԿ-ի՝ 1994թ. Սալամանկայի հռչակագիրը կոչ արեց բոլոր պետություններին վերափոխել իրենց կրթական համակարգերը՝ ներառականության ապահովման նպատակով:

1. Կարողունակահեն կրթության տեսության հիմքերը

Կարողունակահեն կրթությունը հիմնված է հետևյալ սկզբունքների վրա՝

- **Հավասար հասանելիություն** – կրթական հաստատությունները պետք է լինեն մատչելի բոլորի համար՝ անկախ ֆիզիկական կամ մտավոր առանձնահատկություններից:
- **Անհատական մոտեցում** – ուսումնական ծրագրերը պետք է լինեն ճկուն՝ հաշվի առնելով տարբեր կարողություններով երեխաների կարիքները:
- **Համագործակցային ուսուցում** – կրթական գործընթացում պետք է ներգրավվեն ոչ միայն մանկավարժները, այլև ծնողները, հոգեբանները և հատուկ մանկավարժները:

Ուսուցչի արդյունավետ աշխատանքի նախապայմաններից մեկը ուսուցման բազմազան միջոցներին տիրապետելն է: Այս իմաստով ուսուցման նոր մեթոդների ու եղանակների իմացությունը շատ կարևոր է (**Սարգսյան Վ., Թորոսյան Կ., Խաչատրյան Հ., Ջիլավյան Ե., 2011**):

Համագործակցային ուսուցման ներդրումը Հայաստանում իր հետ բերեց մեծ առաջընթաց ուսուցման և ուսումնառության գործընթացում: Մանկավարժական նշանակությունից բացի՝ այն ունի նաև հասարակական գործառույթ: Հայաստանում, ինչպես ամբողջ աշխարհում, ակնհայտ է, որ մարդիկ կարիք ունեն աշխատելու խմբերով, ուստի համագործակցային բազմազան հմտություններ են անհրաժեշտ խմբային աշխատանքն արդյունավետ դարձնելու համար:

Այսպիսով՝ երեխաները ևս իրենց կյանքում կարիք ունեն արդյունավետ փոխհարաբերությունների, որոնց զարգացմանը մեծապես նպաստում է համագործակցային ուսուցումը: Դասարանական առողջ կոլեկտիվի ձևավորմանը, ինչպես նաև հոգեբանական առողջության զարգացմանը մեծապես նպաստում են հատկապես տեխնոլոգիայի գործնական դասերը, որոնց ընթացքում կան բոլոր հնարավորությունները համագործակցային ուսուցման տարրերի ապահովման համար: Այսպիսի դասերը նպաստում են նաև սթրեսի հաղթահարմանը, ավելի արդյունավետ դասարանական միջավայրի ձևավորմանը, հաճելի օգտակարի հետ համատեղելուն:

Դրական ու աջակցող փոխհարաբերությունները նպաստավոր են նաև ֆիզիկական առողջության համար: Հայտնի է նաև, որ բարձրորակ փոխհարաբերությունները փոխկապված են երկարակեցության հետ: Ուստի այսպիսի հետաքրքիր դասերը, անձի հակումների բացահայտումներից, մասնագիտական կողմնորոշումից բացի, կնպաստեն դասարանական լավ կոլեկտիվի ձևավորմանը, բարդ իրավիճակներում կողմնորոշվելուն, աշխատանքային խնդիրները ինքնուրույն լուծելուն, ինչպես նաև կնպաստեն առողջ ու երկարակյաց հայորդիներ մեծացնելուն: Կնպաստեն նաև աշակերտների ինքնագնահատականի բարձրացմանը, տարատեսակ բարդույթների հաղթահարմանը և սեփական վարքագծի կառավարմանը: Հետևաբար ամեն օր երեխաները գոհ, բավարարված կվերադառնան տուն՝ իրենց ստացած տպավորությունները ընտանիքի հետ կիսելու անհազ ցանկությամբ (**Վարդումյան Ս., Զաղինյան Ն., Հարությունյան Լ., 2005**):

Գոյություն ունեն համագործակցային ուսուցման տարբեր մեթոդներ, որոնք ունեն ինչպես նմանություններ, այնպես էլ տարբերություններ: Ստորև ներկայացնում ենք համագործակցային ուսուցման մի շարք մեթոդներ: Դրանք են՝ Աշակերտների թիմային առաջադիմություն, Խճանկար, Շրջագայություն պատկերասրահում, Երեք բանալի և մեկ կողպեք, Հինգրոպեանոց ազատ շարադրանք:

2. Կարողունակահեն կրթության միջազգային փորձը. Տարբեր երկրներում կարողունակահեն կրթության կիրառումը տարբերվում է: Օրինակ՝

- **Ֆինլանդիա** – ուսումնական հաստատություններում ներդրվել են հատուկ աջակցության մեխանիզմներ, որոնք ապահովում են անհատական ուսուցում:
- **Մեծ Բրիտանիա** – հատուկ կրթական կարիքներ ունեցող երեխաների համար գործում են ներառական դպրոցներ, որոնք ապահովում են հավասար կրթության հնարավորություն:
- **Հայաստան** – վերջին տարիներին իրականացվել են բարեփոխումներ՝ ներառական կրթության արդյունավետության բարձրացման նպատակով, սակայն դեռևս առկա են համակարգային խնդիրներ:

3. Կարողունակահեն կրթության հոգեբանամանկավարժական հիմքերը
Կարողունակահեն կրթության հիմնասյուներից է երեխայի անհատական զարգացման վրա կենտրոնացած մոտեցումը:

- **Վիզուալ սոցիալական մշակութային տեսությունը** – ընդգծում է, որ ուսուցումը պետք է տեղի ունենա սոցիալական փոխգործակցության միջոցով, ինչը նպաստում է երեխայի զարգացմանը:
- **Գարդների բազմակի բանականության տեսությունը** – կարևորում է տարբեր երեխաների տարբեր կարողությունների և ուսուցման ոճերի ճանաչումը:
- **Կառլ Ռոջերսի մարդակենտրոն ուսուցումը** – առաջարկում է, որ կրթությունը պետք է լինի հարմարեցված յուրաքանչյուր երեխայի առանձնահատկություններին:

Հիմնական հիմնահարցերը

Ֆիզիկական միջավայրի անհարմարությունները - Շատ ուսումնական հաստատություններ դեռևս չունեն անհրաժեշտ պայմաններ հաշմանդամություն ունեցող երեխաների կրթության համար, ինչպիսիք են՝ թեքահարթակները, վերելակները կամ համապատասխան կահույքը (Гнатышина Е., Герцог Г., 2015):

Ուսումնական ծրագրերի հարմարեցման անհրաժեշտություն - Ստանդարտ ծրագրերը միշտ չէ, որ համապատասխանում են հատուկ կարիքներ ունեցող երեխաների պահանջներին, ինչը դժվարացնում է նրանց լիարժեք ներգրավվածությունը ուսումնական գործընթացին:

Ուսուցիչների պատրաստվածության պակաս. Մանկավարժական անձնակազմի մեծ մասը չունի անհրաժեշտ հմտություններ՝ կարողունակահեն կրթության կազմակերպման համար, ինչը նվազեցնում է դրա արդյունավետությունը:

Սոցիալական խտրականություն և գիտակցվածության պակաս. Հասարակությունում դեռևս առկա են կարծրատիպեր, որոնք խոչընդոտում են կրթության հավասար հնարավորությունների ապահովմանը: Անհրաժեշտ է ազդել ծնողների, ուսուցիչների և սովորողների գիտակցվածության բարձրացման վրա:

Պետական աջակցություն և օրենսդրական կարգավորումներ. Չնայած որոշ երկրներում ընդունված են համապատասխան օրենքներ, սակայն դրանց գործնական կիրառումը հաճախ դժվարություններ է առաջացնում ֆինանսավորման և վերահսկման մեխանիզմների բացակայության պատճառով:

Կրթությունը համարվում է յուրաքանչյուր երեխայի հիմնարար իրավունք և զարգացման առանցքային գործոն: Այն հնարավորություն է տալիս երեխաներին ձեռք բերել գիտելիքներ, հմտություններ և արժեքներ, որոնք անհրաժեշտ են կյանքի հաջողության համար: Սակայն կրթության հավասար հասանելիության հարցը մինչ օրս մնում է գլոբալ խնդիր՝ պայմանավորված տարբեր սոցիալական, տնտեսական և մշակութային գործոններով:

Կրթության հավասար հասանելիության խնդիրները

1. Սոցիալական և տնտեսական անհավասարություններ.

Շատ երկրներում ընտանիքների սոցիալական և տնտեսական վիճակը մեծ ազդեցություն ունի երեխաների կրթության վրա: Աղքատ ընտանիքների երեխաները հաճախ չեն կարողանում հաճախել դպրոց՝ ֆինանսական

դժվարությունների, աշխատանքի հարկադրանքի կամ այլ սոցիալական խոչընդոտների պատճառով:

2. Անհավասար պայմաններ կրթական հաստատություններում.

Գյուղական և քաղաքային դպրոցների միջև մեծ տարբերություններ կան: Շատ գյուղական շրջաններում դպրոցները չունեն համապատասխան ենթակառուցվածք, ուսումնական նյութեր կամ որակյալ ուսուցիչներ, ինչը սահմանափակում է կրթության որակը:

3. Հատուկ կարիքներ ունեցող երեխաների կրթություն.

Հաշմանդամություն ունեցող երեխաները հաճախ բախվում են կրթական համակարգի մատչելիության խնդրին: Հատուկ պայմանների բացակայությունը և ներառական կրթության անբավարար զարգացվածությունը բարդացնում են նրանց կրթության գործընթացը:

4. Կանանց և աղջիկների կրթություն.

Չնայած վերջին տասնամյակներում զգալի առաջընթացին, որոշ երկրներում աղջիկները դեռևս բախվում են կրթության ստացման խոչընդոտների՝ մշակութային և սոցիալական սահմանափակումների պատճառով:

5. Կոնֆլիկտային գոտիներում երեխաների կրթություն.

Ռազմական հակամարտությունների և տեղահանության հետևանքով բազմաթիվ երեխաներ զրկվում են կրթություն ստանալու հնարավորությունից:

Հնարավոր լուծումներ

- **Պետական աջակցության ուժեղացում.** կրթական հաստատությունների ֆինանսավորման ավելացում, ուսուցիչների վերապատրաստման ծրագրեր, կրթաթոշակների տրամադրում:
- **Նորարարական տեխնոլոգիաների կիրառություն.** առցանց կրթական ծրագրերի զարգացում, թվային դասագրքերի օգտագործում:

- **Ներառական կրթության խթանում.** հատուկ կարիքներ ունեցող երեխաների համար համապատասխան պայմանների ստեղծում:
- **Հասարակական իրազեկում.** կրթության կարևորության վերաբերյալ ծրագրերի իրականացում:

Կարողունակահեն կրթության հիմնահարցերի լուծման համար անհրաժեշտ է պետության, կրթական հաստատությունների, հասարակական կազմակերպությունների և ընտանիքների համագործակցություն: Կրթական միջավայրի բարելավումը, մանկավարժական կադրերի վերապատրաստումը և հասարակական գիտակցության բարձրացումը կարող են էականորեն նպաստել այս կրթական մոդելի արդյունավետության բարձրացմանը (**Богатенков С., Гнатышина Е., Белевитин В., 2017**):

Կրթության հավասար հասանելիությունը բոլոր երեխաների հիմնարար իրավունքն է և զարգացման կարևոր նախապայման: Այն ապահովելու համար անհրաժեշտ է պետական, հասարակական և միջազգային կառույցների համատեղ ջանքերը՝ ստեղծելով միջավայր, որտեղ յուրաքանչյուր երեխա կունենա որակյալ կրթություն ստանալու հնարավորություն՝ անկախ սոցիալական, տնտեսական կամ ֆիզիկական վիճակից:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Կարողունակահեն կրթությունը ոչ միայն կրթական քաղաքականության բարեփոխման խնդիր է, այլև կարևոր սոցիալական մարտահրավեր: Դրա արդյունավետ գործարկման համար անհրաժեշտ է համապարփակ մոտեցում, որը կներառի կրթական միջավայրի բարելավում, ուսումնական ծրագրերի ճկունություն, մանկավարժական անձնակազմի պատրաստվածության բարձրացում և հասարակության գիտակցության բարձրացում:

Պետական և մասնավոր հատվածների համագործակցությունը, միջազգային փորձի կիրառումը, ինչպես նաև տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ներգրավումը կարող են նպաստել ներառական կրթության արդյունավետության բարձրացմանը: Հատուկ կրթական մեթոդների զարգացումը, մանկավարժական

պատրաստվածության բարձրացումը և ֆինանսավորման ավելացումը կարևոր դեր կխաղան այս համակարգի ամրապնդման գործում:

Կարողունակահեն կրթության հիմնահարցերի հաղթահարման համար պետությունները պետք է իրականացնեն քաղաքական և ֆինանսական աջակցություն, զարգացնեն ներառական կրթության մեթոդները և ստեղծեն պայմաններ, որոնք կնպաստեն բոլոր երեխաների լիարժեք ուսուցմանը: Միայն այս մոտեցումը կարող է ապահովել կրթական համակարգի ճշգրիտ հարմարեցումը 21-րդ դարի պահանջներին:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. **Խաչատրյան Ս. (2003)**, Աշակերտների ինքնուրույն և ստեղծագործական աշխատանքի ձևերը մայրենիի ժամերին /համագործակցային ուսուցում/, «Նախա- շավիղ», Երևան, «Տիգրան Մեծ» հրատ.:
2. **Խաչատրյան Ս. (2006)**, Ուսուցման ժամանակակից մեթոդների կիրառումը, Գյումրի, «Գիտական տեղեկագիր», էջ 18:
3. **Հովհաննիսյան Ա., Հարությունյան Կ., Խրիմյան Մ., Խաչատրյան Ս., Բայաթյան Ն., Ալեքսանյան Լ., Պուրուկուրու Վ. (2006)**, Համագործակցային ուսուցում, Երևան, «Անտարես» հրատ.:
4. **Հովհաննիսյան Գ., Զոհրաբյան Ա., Արնաուդյան Ա., Գրիգորյան Ք., Դավթյան Մ., Օհանովա Ի. (2004)**, Կառուցողական կրթության հիմունքները և մեթոդները, Երևան, «Տիգրան Մեծ» հրատ.:
5. **Սարգսյան Վ. Ա., Թորոսյան Կ. Ա., Խաչատրյան Հ. Վ., Զիլավյան Ե. Խ. (2011)**, Մայրենի 3, Երևան, «Մակմիլան- Արմենիա» հրատ.:
6. **Վարդումյան Ս., Զաղինյան Ն., Հարությունյան Լ., Վարելա Գ. (2005)**, Ժամանակակից մանկավարժական մոտեցումներ, Երևան, «Նոյյան տապան» հրատ.:

7. **Богатенков С., Гнатышина Е., Белевитин В. (2017)**, Компетентностно-ориентированное управление подготовкой кадров в условиях электронного обучения: монография, Челябинск, Изд-во “Южно-Ур”.
8. **Герцог Г., Гнатышина Е., Пахтусова Н. (2014)**, Проблемы подготовки бакалавров профессионального обучения Челябинск, «Вестник Южно-Уральского государственного гуманитарно-педагогического университета», выпуск №1 (48), с.5 -33.
9. **Гнатышина Е., Герцог Г. (2015)**, Компетентностно ориентированное управлении подготовкой педагогов профессионального обучения в условиях вуза, Челябинск, Вестник Челябинского государственного педагогического университета, №6, с. 24-29.
10. **Зеер Э., Заводчиков Д. (2011)**, Практика формирования компетенций: методологический аспект Формирование компетенций в практике преподавания общих и специальных дисциплин в учреждениях среднего профессионального образования/, Екатеринбург, Березовский, с. 5-10.

REFERENCES

1. **Khachatryan S. (2003)**, Ashakertneri inqnowrowyn & steghc'agorc'akan ashxatanqi d'&ery' mayrenii jhamerin /hamagorc'akcayin owsowcowm/ /Forms of independent and creative work of students during the lessons of the native language /cooperative learning//, “Nakha-Shavigh”, Yerevan, “Tigran Mets” publishing house, p. 17.
2. **Khachatryan S. (2006)**, Owsowcman jhamanakakic met'odneri kirar'owmy' /Application of modern teaching methods/, Gyumri, “Scientific Bulletin” publishing house, p. 18.
3. **Hovhannisyan A., Harutyunyan K., Khrimyan M., Khachatryan S., Bayatyan N., Aleksanyan L., Purukuru V. (2006)**, Hamagorc'akcayin owsowcowm /Cooperative learning/, Yerevan, “Antares” publishing house, p. 48.

4. **Hovhannisyan G., Zohrabyan A., Arnaudyan A., Grigoryan K., Davtyan M., Ohanova I. (2004)**, *Kar'owcoghakan krt'owt'yan himownqnery' & met'odnery'* /Fundamentals and Methods of Constructive Education/, Yerevan, "Tigran Mets" Publishing House, p. 8.
5. **Sargsyan V., Torosyan K., Khachatryan H., Jilavyan Y. (2011)**, *Mayreni 3* /Mayreni 3/, Yerevan, "Macmillan-Armenia" Publishing House, p. 15.
6. **Vardumyan S., Jaghinyan N., Harutyunyan L., Varella G. (2005)**, *Modern Pedagogical Approaches*, Yerevan, "Noyan Tapan" Publishing House, pp. 175.
7. **Bogatenkov S., Gnatyshina E., Belevitin V. (2017)**, *Kompetentnostno-oriyentirovannoye upravleniye podgotovkoy kadrov v usloviyakh elektronnoy obucheniya: monografiya / Competence-based management of personnel training in the context of e-learning: monograph/*, Chelyabinsk, Изд-во "Южно-Ур", pp.20-26
8. **Герцог Г., Гнатышина Е., Pakhtusova H. (2014)**, *Problemy podgotovki bakalavrov professional'nogo obucheniya Chelyabinsk /Problems of preparation of bachelors of professional training, Chelyabinsk/*, "Vestnik Yuzhno-Uralskogo gosudaurstva humanitarno-pedagogicheskogo universiteta", issue №1 (48), pp. 5 -33.
9. **Gnatyshina E., Herzog G. (2015)**, *Kompetentnostno oriyentirovannoye upravlenii podgotovkoy pedagogov professional'nogo obucheniya v usloviyakh vuza /Competence-oriented administration of professional training of teachers in university settings/*, Chelyabinsk, Bulletin of the Chelyabinsk State Pedagogical University, №6, p. 24-29.
10. **Zeer E., Zavodchikov D. (2011)**, *Praktika formirovaniya kompetentsiy: metodologicheskiy aspekt Formirovaniye kompetentsiy v praktike prepodavaniya obshchikh i spetsial'nykh distsiplin v uchrezhdeniyakh srednego professional'nogo obrazovaniya /Practice of developing competencies: methodological aspect Formation of competencies in the practice of teaching*

general and special disciplines in institutions of secondary vocational education/, Yekaterinburg, Berezovsky, pp. 5-10.

Аревик Африкян

Проблемы компетентностного образования

Заключение

Ключевые слова и выражения: инклюзивное образование, адаптация обучения, особые образовательные потребности, педагогическая подготовка, социальная дискриминация.

Компетентностно-ориентированное образование – это не только задача реформирования образовательной политики, но и важный социальный вызов. Для его эффективного функционирования необходим комплексный подход, включающий улучшение образовательной среды, гибкость учебных программ, повышение квалификации педагогического персонала и повышение осведомленности общества.

Сотрудничество государственного и частного секторов, применение международного опыта, а также внедрение информационных технологий могут способствовать повышению эффективности инклюзивного образования. Развитие специальных образовательных методик, повышение педагогической подготовки и увеличение финансирования сыграют важную роль в укреплении данной системы.

Для преодоления проблем компетентностно-ориентированного образования государствам необходимо осуществлять политическую и финансовую поддержку, развивать методы инклюзивного образования и создавать условия, способствующие полноценному обучению всех детей. Только такой подход позволит адаптировать образовательную систему к требованиям XXI века.

Arevik Afrikyan

Issues of competence-based education

Conclusion

Key words and expressions: *inclusive education, learning adaptation, special educational needs, pedagogical training, social discrimination.*

Competence-based education is not only an issue of educational policy reform but also a significant social challenge. For its effective implementation, a comprehensive approach is required, including the improvement of the educational environment, flexibility in curricula, enhancement of pedagogical staff training, and raising public awareness.

Collaboration between the public and private sectors, the application of international experience, and the integration of information technologies can contribute to improving the effectiveness of inclusive education. The development of specialized educational methods, the enhancement of pedagogical training, and increased funding will play a crucial role in strengthening this system.

To overcome the challenges of competence-based education, governments must provide political and financial support, develop inclusive education methods, and create conditions that ensure full-fledged learning for all children. Only this approach can ensure the proper adaptation of the educational system to the demands of the 21st century.

Արևիկ Աֆրիկյան - Երևանի Ս. Սպանդարյանի անվան հ. 24 հիմնական դպրոցի պատմության ուսուցչուհի: Գիտական հետաքրքրությունները՝ հայ հին եւ համաշխարհային պատմություն: art.ar@mail.ru

Аревик Африкян – Учитель истории в начальной школе № 24 имени Спандаряна. Научные интересы: древняя армянская и всемирная история. art.ar@mail.ru

Arevik Afrikyan – History teacher at Yerevan S. Spandaryan Primary School No. 24. Scientific interests: ancient Armenian and world history. art.ar@mail.ru

Խմբագրություն է ուղարկվել 13.01.2025թ.

Հանձնարարվել է գրախոսության 19.01.2025թ.

Հրապարակման է ներկայացվել 201.03.2025թ